

SZABÓ ZOLTÁN ATTILA

Kálmán

Abban az erődítményben lakott, ott az Attila úton. *A Bethlenben* – csak így hívta. Az első osztály megkezdésekor egymás mellé ültünk le a padba. Ennyi néha elég egy barátsághoz. Igaz, a mi barátságunk úgy volt életre szóló, hogy nem tartott, nem tarthatott hosszú évtizedekig. (Habár egy gyermek időérzékelése nyilvánvalóan más, mint a felnőtteké. Az idő kölyökkorban lomhábbnak mutatja magát, hogy azután begyorsítson, félelmet keltsen, szinte elhagyjon bennünket.)

Az idő idővel röpül. Az idő egy ideig – álnok módon – mégis vesztegel. Kivár. Illúziókat kelt. Prédára les.

Ahogy a sors is kíméletlenül szelektál. Kálmánt, azt hiszem, nem szívelte a nagy rendezőerő. Mintha mindig kurta létre, nehéz sorsra készülődött volna. Talán ezért volt tőlünk, a többi tabáni suhanctól, olyan nagyon különböző: csendes, mégis egy-egy sújtó/súlyos mondattal bármikor, bárkit legyőzni vagy épp megviccelni képes; az Alphaville *Forever young* című slágerét meg se halló, az iskolai oktatás rendjét csak látszólag elfogadó, valójában az iskolai intézményrendszer fölé helyezkedő, már-már arisztokratikus, már-már hippi, már-már törvényen kívüli westernhős, akit egy gyermekvilág kulisszái közé kényszerítettek.

Emlékszem, volt egy olyan farsang a Kosciuszko Tádé utcai ének-zenei általános iskola tornatermében, ahol ő is, én is cowboyjelmezt öltöttünk. Nekem fehér kalapom volt, neki fekete. Én szedett-vedettebbnek néztem ki, mivel a kalapomon kívül az összes ruhaneműt az otthoni kelléktárból kölcsönöztem (nagy részét apám régen kinőtt ingjei közül választva ki a megfelelőket – persze édesanyámmal és édesapámmal együtt hahotázva a nagy tükrös szekrény előtt).

Kálmi bezzeg nem! Ő édesanyjával, a nagymamájával és a dédikéjével a farsang előtt egy héttel Budapest talán egyetlen jelmezkölcsönzőjéből válogatta ki gondosan a fekete kalapjához passzoló fekete kismellényt, a seriffcsillagot és a fekete (bársony)nadrágot. Úgy festett (persze kisebb kiadásban), mint Alain Delon a *Vörös napban*.

Néhány évvel később egy csapatban fociztunk. Az iskolaválogatottban. Én bal szélsőt játszottam. Ő középcsatárt. Azazhogy: őt cserének jelölték, a center abból a nagyhangúból lett, akit sose becsültem semmire. De egyszer egy zűrösebb meccsen, a *nagyhangút* lecserélte a mester. Behozta helyére a szótlan *Sast*. Lendületre kaptunk. A csapatrészek közt összhang mutatkozott, Kenya magabiztosan

védett, középen Zsolti jól osztogatott, a jobbszélső is belelendült. Azt pedig biztosra vettem, hogy a győztes gólt majd én lövöm.

Nem én lőttem. Kálmi rúgta! Labdát szerzett, bemutatott egy testcselet, melyhez hasonlót előtte soha nem láttam tőle a Petőfi-pályán, s azt hittem, ilyenre nem is képes, majd „hintába” ültette az előtte szédelgő védőpárost, és bumm, ellőtte a lasztit! Úgy tizennyolcra... A kapus – akinek pedig már helyes kis kesztyűje is volt, (majdnem) mint *Cláudio Taffarel*nek – csak röpült, röpült, röpült. Pofára is esett. Kálmi akkora gólt (*fúrót, löketet, bombát, süvítőst*) küldött a Czákó-pálya Lisznyai utca felőli kapujába, hogy a Tigris utcában is hallották a feltörő, hitetlenkedő, cérnavékony gyerekcsikolyt. A csapat sikolyát.

Kálmi nem értette, mi a „bajunk”, akkor sem, amikor rohantunk megölelni őt. Amikor már túl közel merészkedtem hozzá, hűvösen ezt morogta: „Zolám, nyugi!” Elmaradt hát a baráti pacs. Mindörökre.

Kiskamaszként talán legtöbbet a moziról, *A cápa* című Spielberg-filmről, s a lányokról beszélgettük egymással. Én minden héten újabb nőbe voltam belehabarodva. Ő nyolc éven át egybe, akit gondosan került. Meg talán egy filmszínésznőbe is, aki fekete-fehérben mutatott jól valamelyik Kabos-filmben. Azért a filmvászonon én is találtam magamnak vágyott szupernőket: *Sabrinát* a Charlie angyalaiból, *Jessica Lange*-ot, akibe King Kong és az az undok *Jeff Bridges* is beleszerelmesedett (hogy a franc egye meg!), *Vitay Georginát* az *Abigél*ből, és az összes versmondólányt a *Zseb Tv*-ből. Kálmán a maga módján kommentálta ezt is: „Zolám, te szerelmes típus lehetsz...”

Mondott mást is, néhány évvel később, mikor a Tabáni Teázóban örült módjára terelgettem a flippergolyót kartól karig, faltól falig. „Zolám, te egész testtel játszod a flippert!” – szólt oda, s röhögött a fél ház. Ők rajtam, én rajta – és magamon.

Mindig egyetlen mondatba csomagolta a poént. Az észrevételét. Voltak, akik, azt hiszem, pökhendinek nézték. De rosszul ismerték. Mert nem értették őt. Szerencsére néhányan (jobbára az osztálytársai) „fogtuk az adást”. Így nem szigetelődött el. Nem hagytuk, hogy így tegyen, noha hatodikos-hetedikes diákként is vitte volna már az ár... Kerülte a közös nevezőket. Kerülte a nagy szavakat. Nem igazán volt gyerek. Nem igazán lett kamasz.

Lényegében jól érezte magát a *Bethlen*ben, ahol anyuka, nagymama, nagypapa, a dédi és a szomszéd néni együttes erővel próbálták mérsékelni apahiányát. Talán túlszerették, túlóvták. Én se találkoztam soha az apjával. Akkor sem, amikor Kálmán kórházba került. Apukát nem hatotta meg semmi. Apuka – akinek különben doktorátusa is volt – a legegyszerűbb jelzéseket se fogta föl.

Kálmi csütörtökről péntekre influenzavírus miatt került kómába. Kedden még fölvittem neki egy kazettát, ő (bár lázas volt, s vizes kendőt viselt a nyakán) azt mondta: „*Maradj, Zolám!*”, s én leültem egy székbe, és dumáltunk – meglepően fajsúlyos dolgokról, létkérdésekről, könyvekről, majd megbeszéltük, hogy szom-

baton is fölugrok, és ha jól lesz, velünk tart egy metálkoncertre a Fekete Lyukba. (A gólokról nem esett szó. Kivételesen a lányokról sem.) Ekkor már gimnazisták voltunk. Ő a Petőfibe járt. Én a Kiliánba.

Az édesanyja pénteken értesített a bajról. Csak három hét múlva mehettem be hozzá. Addig – így mondták – pihent. A kórházban próbáltunk viccelődni, de nem ültek a poénok. A formás nővérkét azért dicsértem neki. Ő is dicsérte volna, de a füle zúgni kezdett. Leléptem.

Legközelebb a Bethlen-udvar melletti kis parkban találkoztunk, ahová lekísérte az anyukája, s ahol ma egy jókora szöcskét ábrázoló szobor terpeszkedik a zöldben. Kálmán elmesélte, hogy becsajozott a kórházban. Én ezt isteni jelnek vettem, úgy kalkuláltam, hogy ha becsajozott, akkor nyilván fel is gyógyul végleg, nem lesznek rohamai, nem habzik majd a szája, nem tart tovább az őt megszóló seggfejektől sem. Azt gondoltam, minden a régi lesz. Hát nem lett.

Én felnőttem. Néha látogattam. Ő egyre szúrósabb lett. Ezért már csak én látogattam. Azután én se. Valami elpattant. A gondoskodó, ízig-vérig tabáni úriember nagypapa régen nem élt már. A dédi, a nagymama és a szomszéd néni sem. Az édesanyja vele maradt, meg a négy fal. A szomszédjukba buta senkik költöztek, akiktől egy pohár vizet se kérhettek. Az apja idegen maradt.

Azért néha hívtam a Kálmánt. Egyszer rávettem, hogy kimozduljon, felsétálunk a Várba. Ő nosztalgiazott(?!), azután rosszul lett. A Korona cukrászda előtt egy betonpadka fölött tartottam a kezemben a fejét, s (ahogy az anyukája jó előre utasításba adta nekem, mit tegyek, ha Kálmán összeesik) figyeltem arra is, hogy ne nyelje le a nyelvét, miközben csikorgatja a fogait. Az arra járók elfordították a fejüket. Valaki odabökte, hogy „így járnak a drogosok”. Amikor magához tért, egy ideig összefüggéstelenül beszélt, majd összeszedte magát, és visszagyalogoltunk az Attila útra. Útközben egy szót se váltottunk. Hívtam azért még. De a beszélgetések egyre rövidültek. Kérdeztem, hogyan segíthetek. Azt mondta, nincs miért segíteni, ő jól van, csak hát néha felbukik, orra esik, összetöri magát. Utóhatás – ez van.

Kálmánt, azt hiszem, nem szívelte a nagy rendezőerő. Mintha mindig arasznyi létezésre, nehéz sorsra készülődött volna. Amikor utoljára telefonáltam neki, beláttam, hogy teher számára az érdeklődésem. Mintha el akarta volna tépni testvériségünk utolsó, cérnavekony szálait is. Felfogtam, miért. Leszámolt a sorssal. Leszámolt a *molyette* Tabánnal.

A halál szemébe akart nézni.

S állítólag ugyanazon a napon – talán egy és ugyanazon órában – hunyta le a szemét, mint az édesanyja. A négy fal közt. A Bethlen-udvarban. Abban az Attila úti erődítményben. A Dózsa-szobor mellett. Közel a grundhoz, ahol (úgy hiszem) ideig-óráig még ő is boldog lehetett.